

cenia

ČESKÁ
INFORMAČNÍ
AGENTURA
ŽIVOTNÍHO
PROSTŘEDÍ

NIKM

národní inventarizace
kontaminovaných míst

www.cenia.cz

NIKM z pohledu praxe evidence (registrace) kontaminovaných míst v EU a projekt 2. etapy

RNDr. Zdeněk Suchánek

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti

Pro vodu,
vzduch a přírodu

Výchozí stav v ČR

- **Evidence kontaminovaných míst** je částí agendy MŽP
- Vznik v polovině 90. let 20. století, především v souvislosti s potřebou shromažďovat a vyhodnocovat informace o starých ekologických zátěžích, zejména pak informace z ekologických auditů k privatizačním projektům a ze sanačních projektů hrazených v rámci garancí státu za tyto zátěže vzniklé před privatizací.

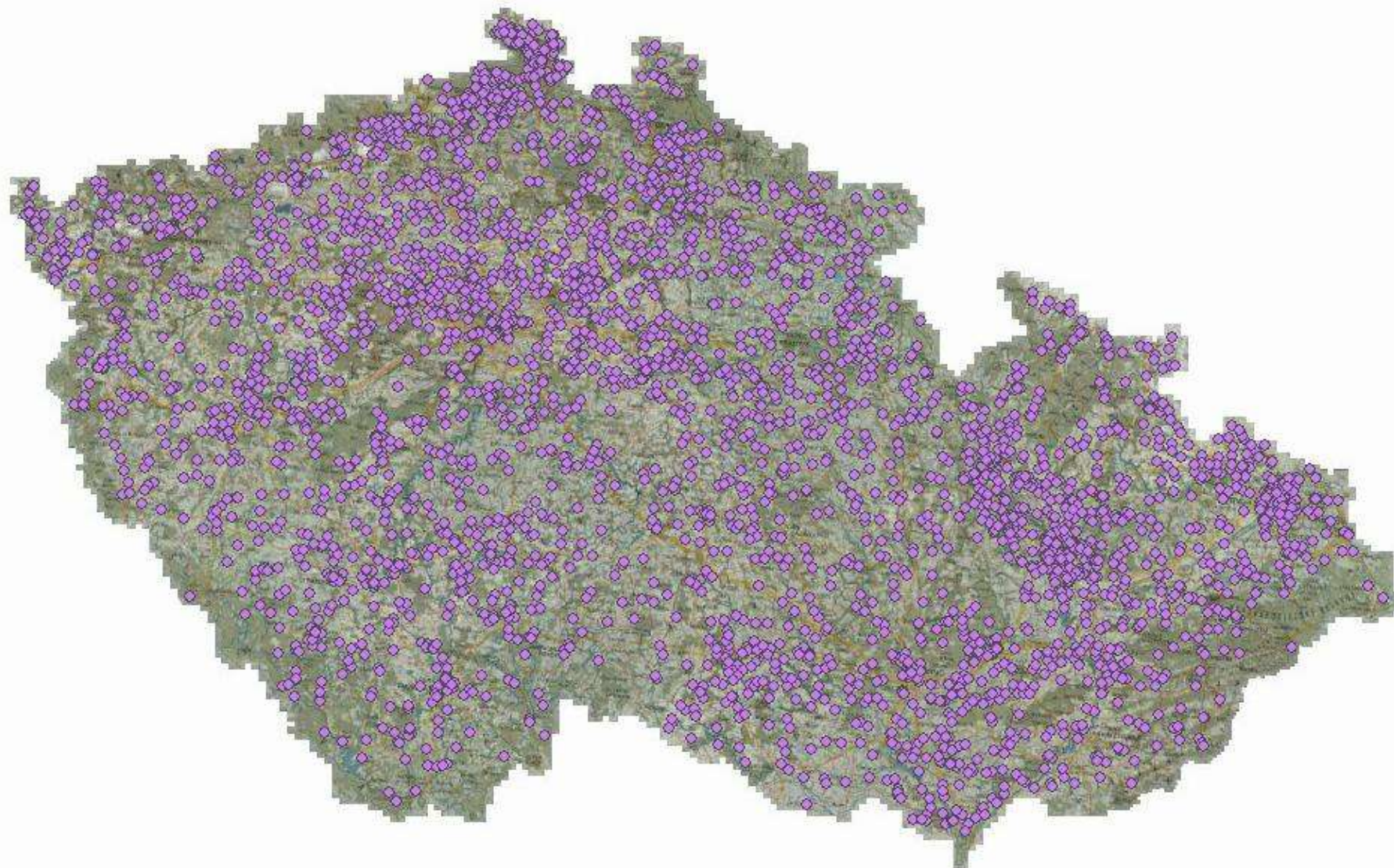
Výchozí stav v ČR

www.cenia.cz

- V současné době má podobu **Systemu evidence kontaminovaných míst (SEKM)**, který je řízen MŽP a navazuje na starší systémy, založené MŽP - SESEZ, později SEZ.
- SEKM zahrnuje postupně přibývajících záznamy kontaminovaných míst, tak jak je přinášejí různé tématicky zaměřené programy a projekty - inventarizační projekty, projekty sanací a monitoringu starých ekologických zátěží.

SEKM - evidované lokality (4.365 lokalit)

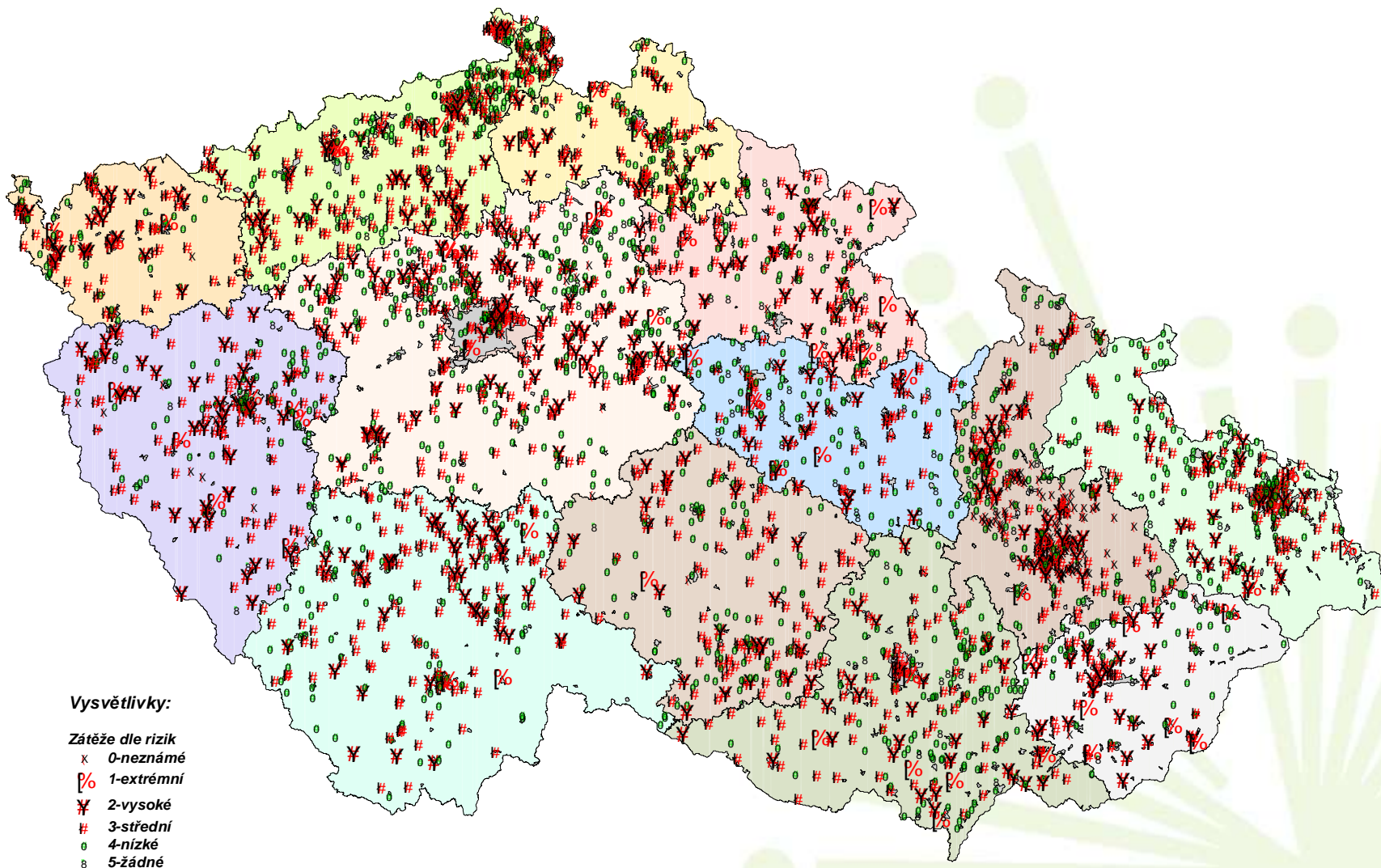
www.cenia.cz

SEKM - evidované lokality se stupněm rizikovosti (4.365 lokalit)

www.cenia.cz

Obr.č. 2

M 1 : 1 250 000

SEKM v březnu 2012 – 4.365 lokalit

www.cenia.cz

SEKM Info

System evidence kontaminovaných míst

PRÁVA | LOKALITY | STATISTIKY | ADRESÁŘ | NÁPOVĚDA | ADMINISTRACE

Statistiky

Obecná statistika databáze SEKM

Obecné informace k databázi

Celkový počet evidovaných lokalit:	4365
Celkový počet evidovaných látek:	280
Celkový počet evidovaných vzorků:	803920
Celkový počet lokalit kde stav není uveden:	2387
Celkový počet lokalit kde stav je k přijetí:	12
Celkový počet lokalit kde stav je ke schválení:	42
Celkový počet lokalit kde stav je schváleno:	1924

Evidence ÚAP (územně analytické podklady) v r. 2009 – 9.942 lokalit

Výchozí stav v ČR

- **Kompletní databáze** kontaminovaných a potenciálně kontaminovaných míst vycházející z důkladné inventarizace na celém území ČR doposud **k dispozici není**.
- **Pořízení** odpovídající informační základny o kontaminovaných a potenciálně kontaminovaných místech **je základním cílem projektu NIKM**.
- Databáze kontaminovaných míst je nezbytná pro MŽP jako poskytovatele **údajů o území – územně analytických podkladů** – podle stavebního zákona (č. 183/2006 Sb.) a pro potřeby **reportingu orgánům EU, zejména EEA**.

Výchozí stav v ČR

- Databáze je rovněž důležitá i pro podchycení a hodnocení kontaminace podzemních vod a pro bilancování kontaminační zátěže povodí podle požadavků **směrnice** Evropského parlamentu a Rady **2006/118/ES o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu** a podle požadavků **směrnice** Evropského parlamentu a Rady **2000/60/ES**, kterou se stanoví **rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky**.
- Nezbytnost vést evidenci kontaminovaných míst vyplývá rovněž ze **směrnice** Evropského parlamentu a Rady **2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí** v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí a její transpozice do legislativy ČR zákonem č. **167/2008 Sb., o předcházení a nápravě ekologické újmy**.

Stav problematiky evidence a inventarizace

www.cenia.cz kontaminovaných míst v EU

- V řadě členských zemí EU, především v zemích původní EU15, se **místní a národní registry resp. databáze kontaminovaných míst** naplňují od 70. či 80. let minulého století.
- Především v zemích s historickou tradicí průmyslové výroby, ale i intenzivního zemědělství se podařilo nashromáždit obrovský objem informací a záznamů, které se staly postupně **náplní účelových celostátních, a v některých případech regionálních registrů.**

Stav problematiky evidence a inventarizace

www.cenia.cz kontaminovaných míst v EU

- Typickými reprezentanty těchto zemí jsou
 - **Francie** (2 hlavní databáze s cca **300 - 400 tis.** záznamy),
 - **Nizozemsko** (cca **760 tis.** potenciálně kontaminovaných lokalit),
 - **Německo** (cca **300 tis.** lokalit),
 - **Spojené království** (Wales a Anglie – cca **100 tis.** lokalit),
 - **Rakousko** (cca **49 tis.** lokalit).

Stav problematiky evidence a inventarizace

www.cenia.cz kontaminovaných míst v EU

Rozvinuté IS a databáze mají také

- Itálie,
- Dánsko,
- Belgie,
- Švédsko a
- Finsko.

Tyto státy se v projednávání směrnice pro ochranu půdy významně v otázce povinnosti mít evidenci / inventarizaci neangažovaly, neboť stav jejich databází po dlouhodobém naplňování se blížil k optimu co do pokrytí území i typů kontaminace.

Stav problematiky evidence a inventarizace kontaminovaných míst v EU

www.cenia.cz

- Nové členské země EU:
 - Do konce 80. let neuplatňovaly účinnou politiku ochrany životního prostředí, vznikaly **dílčí seznamy, registry a databáze postupně od 90. let**, na základě zpřísnující se právní ochrany životního prostředí a zdraví lidí.
 - Stav v těchto zemích se poměrně liší, přičemž v zemích tradicí průmyslové výroby a intenzivního zemědělství si situace přechodu od socialistické ekonomiky vyžádala **vytvoření přírůstkových databází starých ekologických zátěží (Česká republika, Slovenská republika)**, jinde **dílčích databází (Polsko, Maďarsko)**.

Stav problematiky evidence a inventarizace kontaminovaných míst v EU

www.cenia.cz

- Nové členské země EU:
 - V méně průmyslových zemích obvykle celostátní databáze či přehledy kontaminovaných míst **chybí**.
 - Většina nových členských zemí však čeká, že konečným impulsem pro prosazení a vytvoření celostátní evidence (např. formou národní inventarizace) bude až transponovaná povinnost mít takovou evidenci, neboť tato **povinnost je obsažena v návrhu připravované směrnice pro ochranu půdy**.

Slovensko

www.cenia.cz

- **Projekt národní inventarizace** kontaminovaných míst byl realizován z národních prostředků v letech 2006-2008.
- Byly podchyceny především lokality s významnou kontaminací. Dnes v Informačním systému environmentálních zátěží **zaevidováno 1745 lokalit**.
- V roce 2010 byl přijat **Státní program sanace environmentálních zátěží** na léta 2010 - 2015.

Slovensko

www.cenia.cz

- V období 2008 – 2010 byly další inventarizační činnosti součástí regionálních studií hodnocení dopadů environmentálních zátěží na životní prostředí pro vybrané kraje (regiony) hrazených ze slovenského OPŽP.
- Problematika starých environmentálních zátěží je nadále součástí OPŽP, Prioritní osa 4 - Odpadové hospodářství - 4.4. Řešení problematiky environmentálních zátěží včetně jejich odstraňování.

EU - tematická strategie ochrany půdy

www.cenia.cz

- V rámci pojednávané tematiky je důležitá Zpráva **EK o provádění tematické strategie ochrany půdy** uveřejněná 13. 2. 2012 zdůrazňuje **význam evidence kontaminovaných míst**.
- Zpráva mj. uvádí, že v rámci politiky soudržnosti bylo pro období let 2007–2013 přiděleno přibližně 3,1 miliardy EUR na obnovu průmyslových oblastí a kontaminované půdy. Nejvíce prostředků bylo přiděleno Maďarsku (475 milionů EUR), České republice (371 milion EUR) a Německu (332 miliony EUR).
- Zpráva dále uvádí, že „**Kvantifikovat plný rozsah místní kontaminace půdy je obtížné, protože drtivá většina členských států nevede vyčerpávající evidence**, ačkoli je to předmětem navrhované směrnice o zřízení rámce pro ochranu půdy.“

EU - tematická strategie ochrany půdy

www.cenia.cz

- Odhad EEA v roce 2006: v EU existují celkem **tři miliony potenciálně kontaminovaných míst**, z nichž je 250 000 kontaminováno skutečně.
- Sanace sice probíhají, ale mezi členskými státy existují **značné rozdíly**, které odrážejí **existenci či neexistenci vnitrostátních právních předpisů**.

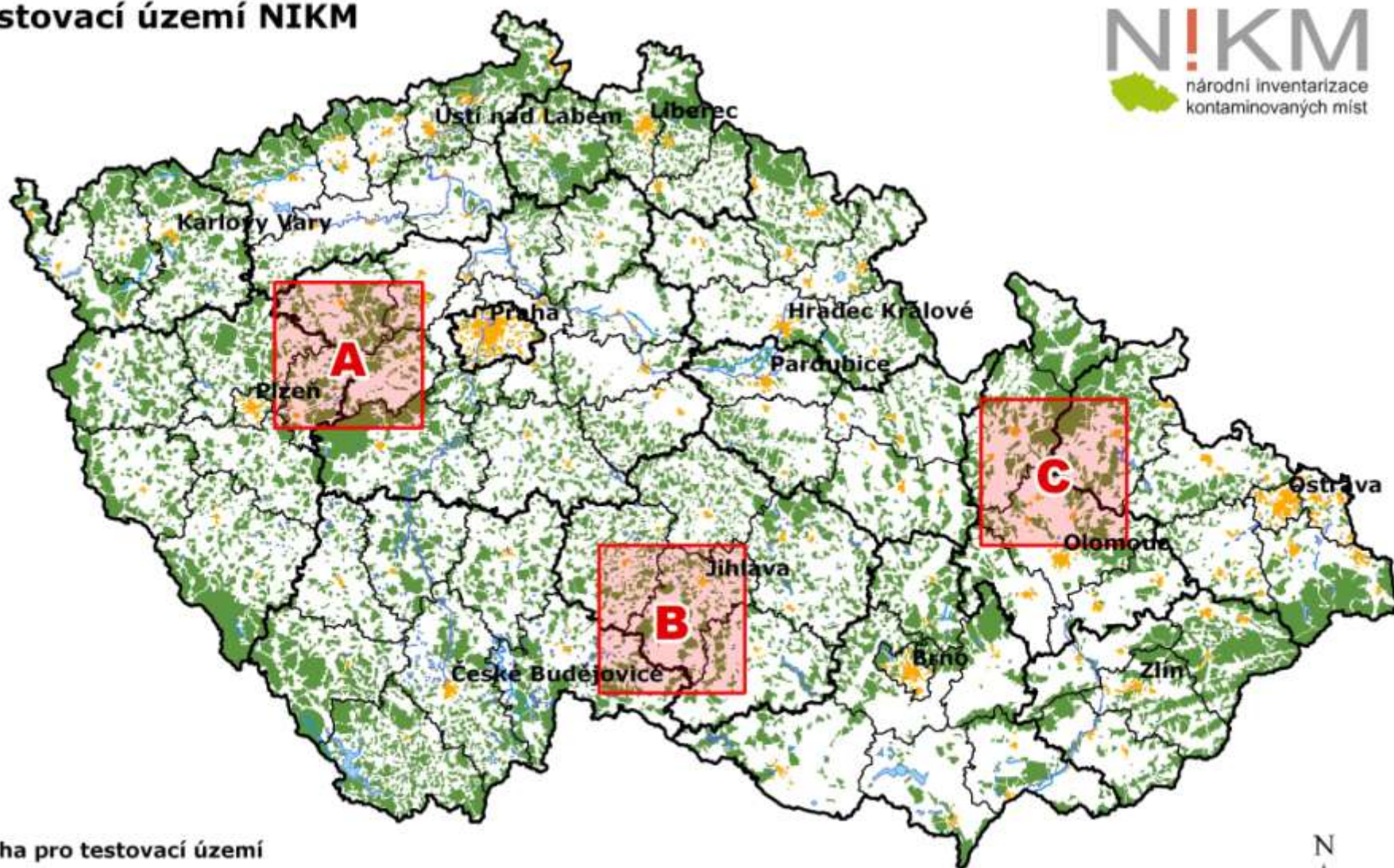
NIKM I. etapa

www.cenia.cz

Národní inventarizace kontaminovaných míst (NIKM)

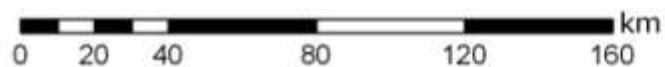
- řešitelem CENIA, realizace od 2009. V 2008 rozdělen na dvě etapy:
 - I. etapa - metodika jednotného sběru, aplikační řešení (vytvoření nástrojů inventarizace a databáze kontaminovaných míst), ověření a vyhodnocení na vybraném území (9% plochy ČR), návrh projektu II. etapy (celoplošná inventarizace)
 - II. etapa - **vlastní inventarizace** kontaminovaných míst pro celou ČR.
- **Průběh I. etapy (2009-2012) – dokončuje se**
- rozpočet 100 662 000 Kč, z toho příspěvek EU (Fond soudržnosti) 85 552 785 Kč (kofinancování 5% - SR, 10% - MŽP). **Dokončuje se.**

Testovací území NIKM

Plocha pro testovací území

hranice testovacích území	vodní plochy
kraje	lesy
okresy	sídla

NIKM I. etapa

www.cenia.cz

Projekt I. etapy NIKM

- vytvořil a ověřil metodiku celoplošné inventarizace;
- vytěžil a konsolidoval stávající informace o kontaminovaných místech;
- zapojil dálkový průzkum Země do identifikace potenciálně kontaminovaných míst;
- navrhl nástroje a postupy inventarizace;
- vytvořil znalostní zázemí pro celoplošnou inventarizaci;
- prováděcí projekt II. etapy je připraven k předložení do příslušné výzvy OPŽP.

Parametry ověřování metodiky inventarizace v testovacích územích

www.cenia.cz

Parametry ověřování metodiky inventarizace v testovacích územích	A	B	C	Celkem
Plocha v km ²	2 468,9	2 470,9	2 457,6	7 397,4
tj. % z plochy ČR (78 864 km ²)	3,13	3,13	3,12	9,38
Stav evidovaných KM s vyhodnocenou prioritou před projektem (SEKM)	97	51	216	364
z toho lokalit s ekologickou smlouvou (FNM)	22	7	20	49
Stav evidovaných KM s vyhodnocenou prioritou po inventarizaci (NIKM)	277	229	391	897
Přírůstek počtu KM s vyhodnocenou prioritou po inventarizaci	180	178	175	533
Koeficient přírůstku (po inventarizaci / před inventarizací)	2,9	4,5	1,8	2,5

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Cílem je

- identifikace, zaevidování a základní vyhodnocení co nejúplnějšího počtu potenciálně kontaminovaných a kontaminovaných míst,
- aktualizace informací o dosud známých lokalitách a
- vytvoření udržitelného informačního systému o kontaminovaných místech pro celé území ČR.

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

- Příspěvek k: (1)
 - omezování kontaminační zátěže životního prostředí
 - **součást státní politiky životního prostředí**
 - územnímu plánování, schvalování nové výstavby (ÚAP – MŽP zajišťuje tzv. jev 64) – **příležitost k pozitivní kampani**
 - zpřístupnění aktuálních informací o kontaminovaných místech široké veřejnosti – **příležitost k pozitivní kampani**
 - evidenci a vyhodnocování kontaminace podzemních vod a pro bilancování kontaminační zátěže podle požadavků příslušných evropských směrnic

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Příspěvek k: (2)

- souladu s požadavky a principy projednávané směrnice EU o ochraně půdy
- kvalitnímu plnění reportingových povinností vůči EU, EEA, OSN (POPs), OECD
- vyšší efektivitě výkonu státní správy nad kontaminovanými místy v celém procesu (od inventarizace po sanaci) pro MŽP, ČIŽP a potenciálně pro MF – příležitost k pozitivní kampani
- efektivitě výkonu státní správy v **oblasti ekologické újmy** – příležitost k pozitivní kampani.

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Základní projektové úlohy:

1. Řízení projektu, příprava podkladových dat a zabezpečení provozu nástrojů - CENIA
2. Vlastní inventarizace a hodnocení lokalit - subdodavatel (veřejná zakázka)
3. Externí kontrola (supervize) inventarizačních prací, audit a verifikace - subdodavatel (veřejná zakázka)

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Harmonogram:

2012 - příprava projektu (vč. IS), výběr subdodavatelů, příprava podkladových dat z DPZ

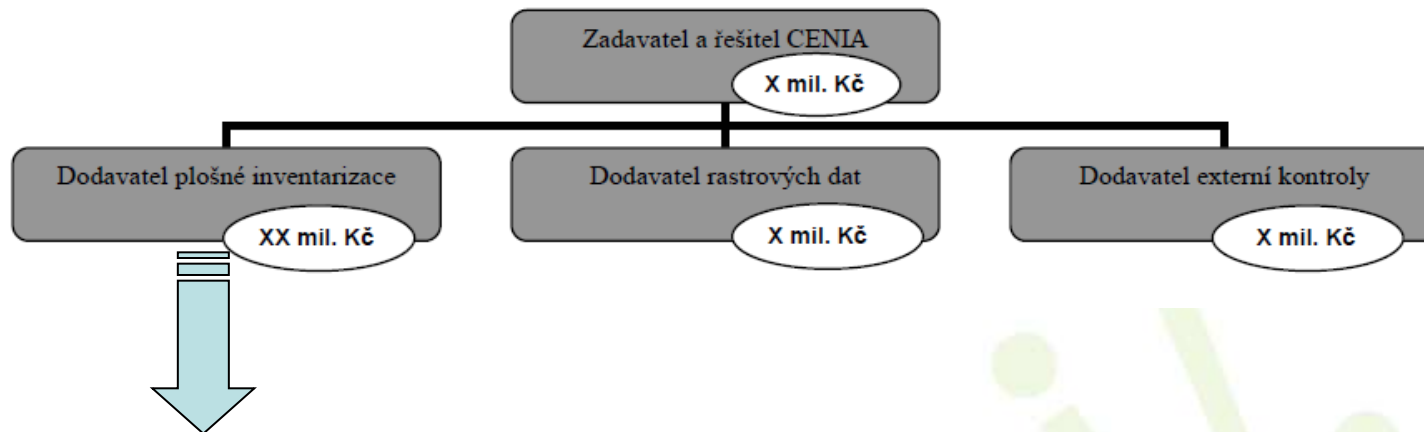
2013 - zpracování dat DPZ, vlastní inventarizace vč. externí kontroly (supervize)

2014 - inventarizace vč. externí kontroly (supervize)

2015 - dokončení inventarizace, konsolidace výsledků, předání a ukončení projektu

Celkový rozpočet - schéma

Náklady na projekt 2. etapy NIKM

Dodávka plošné inventarizace (XXX mil. Kč, 2013-2015), náklady		%
Úvodní fáze a informační kampaň		0,5
Primární analýza dat příslušného území		15,6
Sběr údajů		68,2
⇒	Terénní sběr dat přímo v terénu	47,7
⇒	Návštěvy úřadů a dalších subjektů	14,1
⇒	Sběr a vytěžení informací a dat z externích zdrojů/archivů a analýza tematických map	6,4
Hodnocení priority /klasifikace lokality a zpracování výstupní dokumentace		15,7
⇒	Vnitřní kontrola výstupů	9,6
⇒	Validace a verifikace obsahu údajů uložených do centrálního datového skladu	5,8
⇒	Ukončení inventarizace	0,3
↳	<i>Evidované/ inventarizované lokality vč. mapové prezentace na portálu SEKM, přístupné veřejnosti</i>	0,1
↳	<i>Hodnotící zprávy za kraje a za ČR. vč. mapové prezentace</i>	0,2

Dodávka plošné inventarizace

www.cenia.cz

(2013-2015)

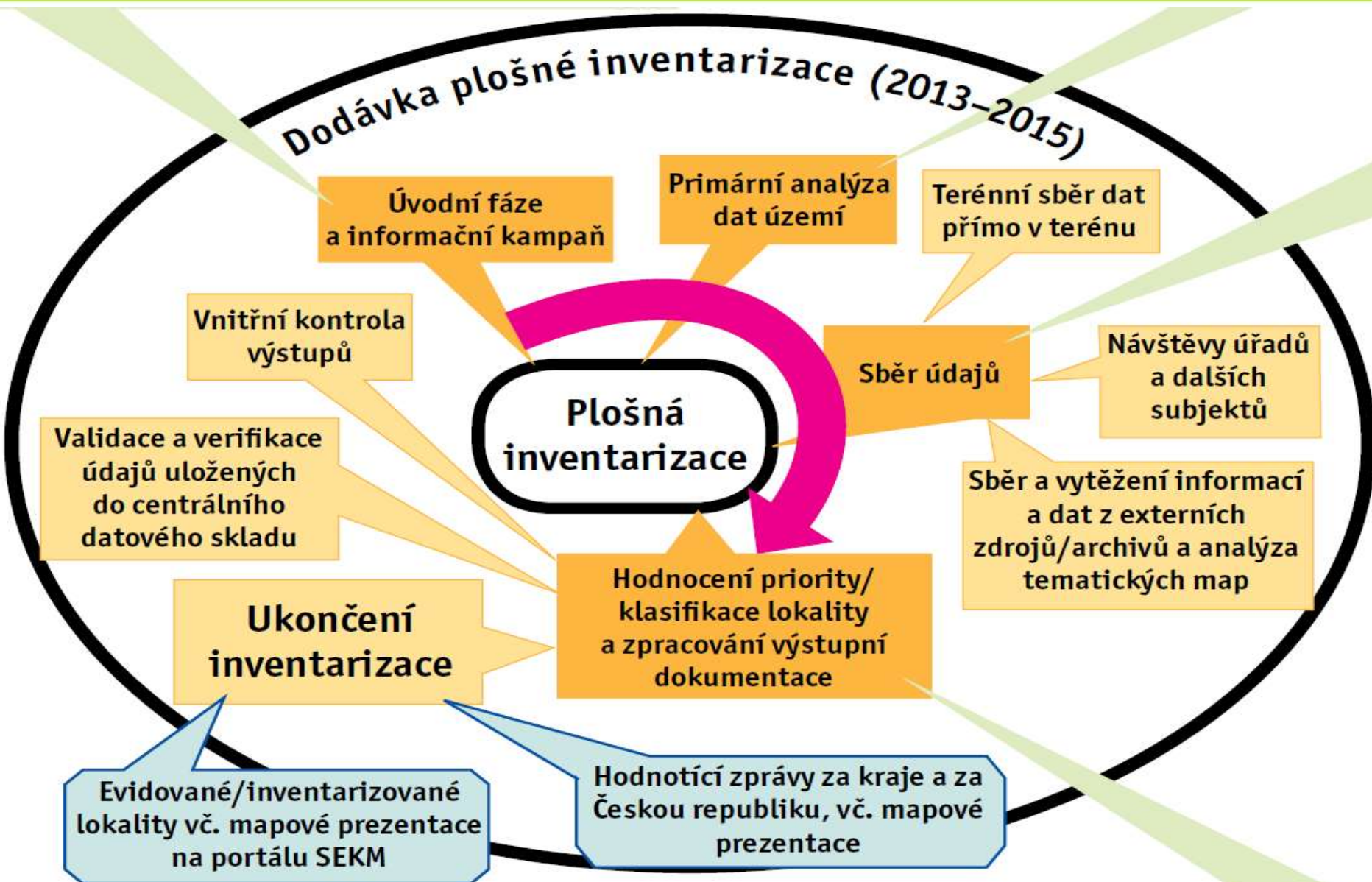
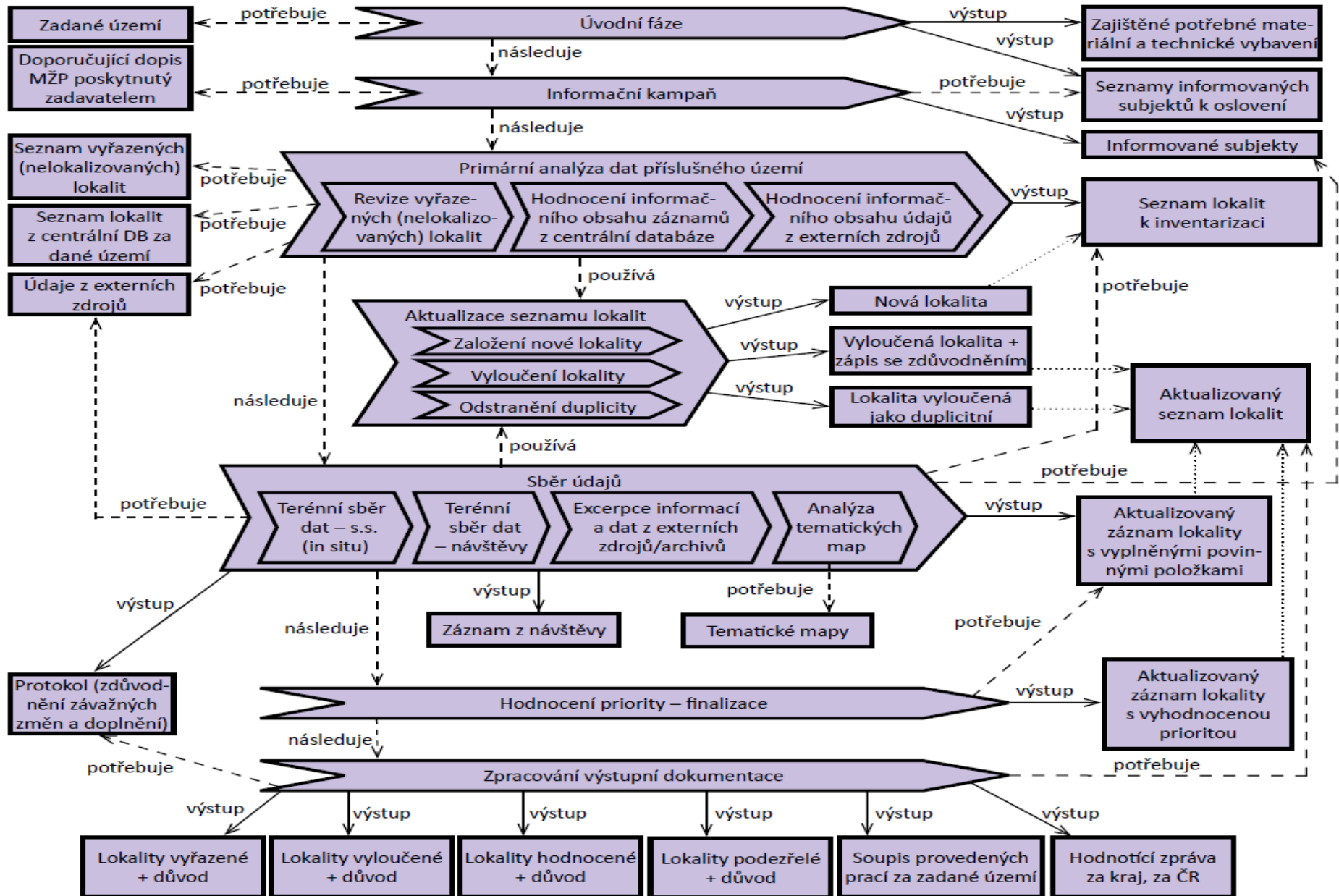

Schéma metodiky inventarizace

Výstupy (1)

- **Kompletní seznam** vyhodnocených kontaminovaných míst - **základ pro výkon státní správy** v oblasti starých ekologických zátěží (SEZ).

Výstupy (2)

- Kompletní a ověřená data umožní objektivnější stanovování cílových parametrů případné sanace a věcných cílů sanace (tj. podpora rozhodnutí orgánů státní správy)

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Výstupy (3)

- Celoplošná inventarizace umožní navázání efektivního výkonu státní správy v **oblasti ekologické újmy**.
- Integrace informačních systémů a databází o kontaminovaných místech resp. o kontaminaci horninového prostředí a podzemních vod do jednotného celostátního IS kontaminovaných míst.

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Výstupy (4)

- Výsledkem bude kompletní celostátní evidence kontaminovaných míst, což umožní **soustředit disponibilní finanční prostředky na prioritní kontaminovaná místa** tj. na odstraňování starých ekologických zátěží podle míry jejich závažnosti z pohledu ohrožení životního prostředí a zdraví lidí.

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Výstupy (5)

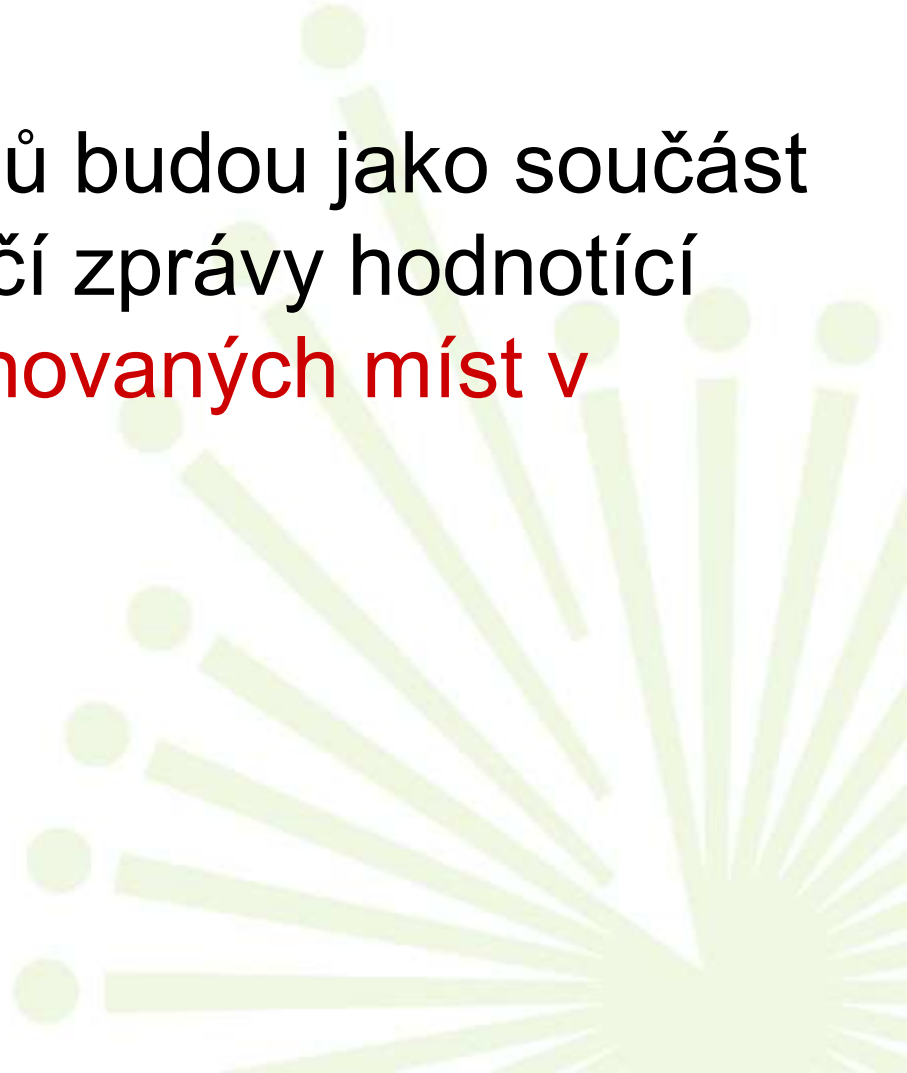
- Veřejné správě a občanům bude v rámci informačního systému evidence kontaminovaných míst k dispozici **mapová aplikace a úplný registr evidovaných kontaminovaných míst (s vyhodnocenou prioritou)**, což umožní rychlou i důkladnou orientaci v informacích o existenci nebo pravděpodobnosti zatížení území kontaminací, a to jak z pohledu územního plánování, tak i individuálních majetků.

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Výstupy (6)

- Pro potřeby všech krajů budou jako součást řešení vypracovány dílčí zprávy hodnotící stav **evidence kontaminovaných míst v daném kraji.**

Přínosy / rizika z nerealizace

www.cenia.cz

- Celoplošná inventarizace je závazkem vyplývajícím z **programového prohlášení vlády** „Průběžně bude aktualizována národní inventarizace kontaminovaných míst v ČR, která bude přístupná veřejnosti“.

Přínosy / rizika z nerealizace

www.cenia.cz

- Soulad s cíli a opatřeními obsaženými ve **Strategickém rámci udržitelného rozvoje** (UV č. 37/2010), kde z pěti prioritních os mají čtyři prioritní osy přímý vztah ke kontaminaci životního prostředí a ochraně zdraví člověka a ekosystémů, a to jak z hlediska nutnosti řešení již existujících problémů, tak i z hlediska předcházení těchto rizik.

- **II. etapa NIKM s pohledu významu pro státní politiku ŽP**
- Projekt je potřebný s ohledem na povinnosti vyplývající ze stávajících i připravovaných evropských předpisů (legislativa týkající se vody a odpovědnosti za ŽP, směrnice o půdě) a předpisů ČR (geologický a stavební zákon).
- Potřebou evidence KM (na základě inventarizace) se zabývá stávající i připravovaná **Státní politika ŽP.**

Proaktivní vs reaktivní přístup

www.cenia.cz

- Aktivity MŽP v tématice evidence kontaminovaných míst musí být významně **proaktivní a prevenční**, v souladu s odpovídajícími částmi strategických dokumentů v oblasti udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí i s východisky a zaměřením připravované směrnice EU k ochraně půdy.
- Při aplikování pouhého **reaktivního přístupu**, který se v krátkodobém pohledu může jevit jako úspornější, by se stát mohl ocitnout v situaci, že bude muset vynaložit ad hoc značné prostředky na řešení nastalé urgentní situace, ale v takto nastalé situaci neznalost skutečného stavu kontaminace (na konkrétní lokalitě resp. na území ČR) stát ze zodpovědnosti nevyviní.

Implementační dokument OPŽP

www.cenia.cz

Globálním cílem oblasti podpory 4.2. je odstraňování starých ekologických zátěží.

Specifické cíle jsou následující:

- **zvýšení počtu inventarizovaných kontaminovaných míst,**
- zvýšení připravenosti sanace staré ekologické zátěže formou zpracování analýz rizika,
- **snížení počtu rizikových kontaminovaných (prioritních) lokalit se starou ekologickou zátěží v ČR.**

Příležitosti

- Územní rozvoj
- podpořena znalost území, lokalizování „břemene“ SEZ, zvýšení právní jistoty vlastníků /nabyvatelů, že s vysokou pravděpodobností není pozemek zatížen
- už dnes vlastníci pozemků požadují výmaz z evidence (případy nepřesné lokalizace, nebo záznam lokality na základě indicií, ale bez ověření), **snížení rizika právních sporů**
- možnost pro vlastníky pozemku/objektu přispět vlastní aktivitou k objasnění charakteru zaznamenané SEZ a k jejímu přezkoumání nebo zahájení odstranění SEZ

Příležitosti

- **Právo na informace o životním prostředí:** zpřístupnit široké veřejnosti úplná data o všech zjistitelných kontaminovaných místech v ČR (což je účelné a přínosné zejména pro obce a zájemce o pozemky).
- Stávající databáze SEKM obsahuje 4.365 záznamů kontaminovaných lokalit, většina však nebyla kriticky přezkoumána.

Příležitosti

Realizace informační kampaně MŽP:

nahlašování doposud neznámých kontaminací (SEZ), upřesňování informací k již evidovaným lokalitám

Naplňování práva na informace o životním prostředí:

široké veřejnosti jsou dostupná úplná data o všech zjistitelných kontaminovaných místech v ČR (což je účelné a přínosné zejména pro obce a zájemce o pozemky).

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Obrátit pozornost veřejnosti ke svému okolí,
aby bylo

- **bezpečné** (nekontaminované),
- **využitelné** (bez podezření na kontaminaci);
aby pozemky a stavby byly
- **převoditelné / prodejné** (pozemky bez právního břemene - zátěže),
- **sledované** (zamezení nové zátěži – ekologické újmě).

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

Organizace a řízení odstraňování SEZ

- **snížení počtu rizikových kontaminovaných (prioritních) lokalit se starou ekologickou zátěží v ČR**
 - usnadní plánování fin. zdrojů na sanace
- **výběr projektů pro dotace na sanace z kompletního seznamu (s určením priority podle předepsané metodiky)**
 - usnadní rozhodování o projektech a čerpání fin. zdrojů na sanace

NIKM II. etapa

www.cenia.cz

- **zvýšení pravděpodobnosti, že tam, kde není zaznamenána kontaminovaná lokalita **nic nebude bránit využití lokality** resp. nakládání s pozemkem**
 - **podpořeno využití pozemků, posílení kvality vlastnictví pozemku, posílení podnikání**
- **metodicky **jednotné krajské evidence SEZ****
 - **přispěje k sladění postupů správních orgánů v územním rozvoji, podpora výkonu veřejné správy**

Děkuji za pozornost

NI!KMM

**národní inventarizace
kontaminovaných míst**

RNDr. Zdeněk SUCHÁNEK
vedoucí projektového týmu
Národní inventarizace kontaminovaných míst - NIKM
CENIA, česká informační agentura životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
tel.: 267 225 288, 604206757

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti

Pro vodu,
vzduch a přírodu